

творчества как составляющей процесса ознакомления студентов с произведениями декоративно-прикладного искусства.

Ключевые слова: художественно-эстетическая деятельность, народное творчество, декоративно-прикладное искусство, методика преподавания.

Borisova S. V. Formation Artistic and Aesthetic Culture of the Future Teachers of Technology

In the article the author analyzes the formation of artistic and esthetic culture of students on the lessons for the study of folk arts as a component of the process of making the students acquainted with the works of arts and crafts.

Key words: artistic and aesthetic activities, folk art, teaching methods, arts and crafts.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2012 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Коротяєв Б. І.

УДК 371.134:372.3(045)

О. Г. Брежнєва

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ДО СТВОРЕННЯ
ПРЕДМЕТНО-ПРОСТОРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЗАСОБУ
СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ**

Одним із завдань модернізації педагогічної освіти є вдосконалення професійної підготовки фахівців, зокрема для сфери дошкільної освіти. Сьогодні суспільство вимагає нових підходів до виховання і розвитку особистості дитини-дошкільника. Сучасний дошкільник – це здібна маленька людина, яка усвідомлює, хто вона, в чому сенс її життя, призначення на Землі, місце в системі природи, яка здатна аналізувати і давати об'єктивну оцінку своїх думок, почуттів, вчинків. Такі складні завдання, пов'язані з розвитком маленької особистості, вимагають відповідних принципів побудови навчально-виховного процесу в ДНЗ. Серед них виділяються такі: гуманізація, єдність загальнолюдського й національного, розвивальний характер виховання й навчання, індивідуалізація й диференціація, розвиток творчості на основі співробітництва і співтворчості, оптимізація навчального процесу тощо. Саме такі підходи до розвитку особистості дошкільника дозволяють сформувати активну діяльну особистість, з високою пізнавальною активністю, свідомим ставленням до дійсності, з активною життєвою позицією і бажанням самореалізації. Наукові дослідження, проведені в

останні десятиліття (Ш. Амонашвілі, Л. Буркова, Д. Годовікова, Н. Дмитренко, О. Запорожець, С. Ладивір, В. Лозова, М. Лісіна, О. Люблінська та ін.), показують, що розвиток пізнавальної активності у дошкільників можливий і це залежить від створення оптимальних умов у педагогічному процесі дошкільного навчального закладу.

Особливої гостроти це питання набуває в аспекті пізнавального розвитку дітей дошкільного віку, формування пізнавальної активності, розвитку їхніх пізнавальних інтересів, пошукової активності тощо. Дійсно, процес пізнання складний і глибоко індивідуальний. Прагнення до пізнання завжди було невід'ємною і суттєвою характеристикою людської особистості. Саме пізнавальна активність стимулює інтелектуальний розвиток дитини, удосконалює орієнтацію в реальному житті, сприяє формуванню світогляду, є своєрідною фізкультурою для мозку, сприяє вдосконаленню професійної підготовки педагогів. У виділеному контексті актуалізуються аспекти професійної підготовки вихователів, пов'язані з пізнавальним розвитком дошкільників. Серед таких аспектів особливе місце займає предметно-розвивальне середовище як простір для розвитку пізнавальної активності дітей. У процесі роботи молоді вихователі тільки починають знайомитися з особливостями організації роботи вихователя з формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку, освоюють новітні технології реалізації особистісно орієнтованого навчання, набувають вміння впроваджувати в педагогічну практику різні моделі інтелектуального розвитку дошкільників, планувати роботу з дітьми та їхніми батьками. Окреслені завдання визначають і функції вихователя ДНЗ. Важливим для сучасного вихователя є не просто наявність знань про форми і методи, засоби, способи стимулювання пізнавальної активності дошкільників, знайомство з вимогами програм, вміння проектувати і проводити окремі заняття оновленого формату. Набагато важливіше – озброєння вихователів теоретичними знаннями з проблеми пізнавальної активності, умінням проникати в сутність поняття „пізнавальна активність”, адекватно використовувати спеціальну термінологію в реалізації завдань теоретичного і прикладного характеру, адекватно реагувати на перетворення, котрі відбуваються у освітньому просторі.

Перетворення у системі дошкільної освіти стосуються й організаційної, і смислової сторони. Ці зміни передбачають не тільки індивідуалізацію навчально-виховного процесу, а й вимагають вирішення проблеми створення в дошкільному закладі розвивального освітнього середовища, яке забезпечить розвиток пізнавальної діяльності дітей, їхньої активності і в найбільшій мірі буде стимулювати активне дитяче пізнання. Необхідність забезпечення такого розвивального середовища очевидна. Враховуючи це, доцільно розглядати організацію предметно-розвивального середовища, як один із засобів розвитку пізнавальної активності дітей. Саме такий життєвий простір дозволяє розвивати пізнавальну активність дитини по-новому – на рівні

дослідницької діяльності, розвивати дослідницьку активність дитини, активізувати пізнавальні процеси. У „Концепції побудови розвивального середовища для організації життя дітей і дорослих у системі дошкільної освіти”, розробленої В. Петровським і його колегами, обґрунтовані основні принципи побудови розвивального середовища в ДНЗ [5]. Ці вісім принципів забезпечують психологічну захищеність дитини, сприяють розвитку особистості вільної, активної, мислячої, допомагають дітям самостійно опановувати різні способи діяльності. Розкриємо їх. **Принцип дистанції** орієнтує педагога на створення простору для встановлення оптимального контакту з дітьми; **принцип активності** відкриває нові шляхи формування активності у дітей через створення свого предметного оточення; **принцип стабільності – динамічності** дозволяє змінювати навколишній простір дитини, наповнювати його новими предметами, об'єктами для вивчення, враховувати пізнавальні інтереси дітей; **принцип комплексування і гнучкості зонування** дозволяє дітям, не заважаючи один одному, активно діяти з матеріалами, не перетинаючись у сферах власної активності; **принцип емоційного середовища** забезпечує індивідуальну комфортність та емоційне благополуччя кожної дитини і дорослого; **принцип естетичної організації середовища** передбачає поєднання звичних і нових елементів в життєвому просторі, що оточує дитину; **принцип відкритості – закритості**, тобто готовності середовища до зміни; **принцип „статевих і вікових відмінностей”** дає можливість і дівчаткам, і хлопчикам реалізовувати свої природні рольові функції. Використання цих принципів дозволяє педагогу забезпечити формування пізнавальної активності кожної дитини і в процесі спеціально організованого навчання, і вільної діяльності.

Сьогодні в дошкільних установах організовується предметно-просторове середовище. Але чи завжди це середовище відповідає завданням розвитку пізнавальної активності дітей? Слід враховувати, що організоване в ДНЗ предметно-розвивальне середовище неоднорідне. Є суттєві відмінності в організації такого середовища в різних дошкільних установах. Тут насамперед проявляється специфіка педагогічного колективу, його спрямованість на розвиток дитини, матеріальні можливості дитячого садка, комплектування груп дітей (однорідні й різновікові) тощо. Все це необхідно враховувати при організації предметно-розвивального середовища. Кожен педагогічний колектив має право продумати свою власну концепцію побудови предметно-розвивального середовища з урахуванням важливої умови – забезпечення високої пізнавальної активності дітей, наповнивши його такими елементами, які стимулювали б пізнавальну, рухову та інші активності дошкільнят. Іншими словами створити для дитини такий предметний світ, який давав би можливість дитині реалізувати свій внутрішній потенціал. Нижче (у табл. 1) представлено умови, які на наш погляд,

дозволяють вихователю створити предметно-просторовий світ для дитини.

Таблиця 1

Умови створення предметно-розвивального середовища, що забезпечують високу пізнавальну активність дітей

<p>1. Обладнання – забезпечує потребу дитини в самореалізації, стимулює до активної пізнавальної різноманітної діяльності.</p>	<p>Розташування меблів, зручні шафи для зберігання дидактичних посібників, чітке зонування приміщення, режим освітлення, столики-трансформери для занять дітей.</p>
<p>2. Оптимум – гармонійне співвідношення якостей і властивостей матеріалів для діяльності дітей.</p>	<p>Достатня кількість; різноманітність; новизна; його функціональність, неординарність; гнучкість і широта використання; еластичність; нешкідливість для дітей, якість, міцність.</p>
<p>3. Продумане зонування для стимуляції пізнавальних процесів і активізації мислення.</p>	<p>Лабораторія професора „Пробірка” – для експериментування; літературна вітальня – бібліотечка для читання книг; Художній салон – для малювання, аплікації, дитячих виробів тощо; Ігротека – розвивальні ігри різного характеру (сенсорні, математичні); Театральна студія – постановки, інсценування, театралізована діяльність дітей; Кабінет Айболіта; куточок „Юний біолог” – для занурення дітей у світ рослин та тварин тощо.</p>
<p>4. Розвивальний характер предметно-розвивального середовища</p>	<p>Гнучкість та змінюваність середовища: періодична зміна матеріалів, поповнення новими атрибутами для розвитку конструктивних, творчих, ігрових навичок дітей; оновлення художньої літератури тощо.</p>

Розкриваючи питання про організацію предметно-просторового середовища, ми пов’язуємо можливості його впливу на розвиток пізнавальної активності дітей. Дослідження, проведені вченими в останні десятиліття (Н. Поддьяков, О. Поддьяков, К. Крутій, І. Фрейдкін, О. Дяченко, І. Стеценко, О. Кіреєва та ін.), дозволяють виділити нову

модифікацію пізнавальної активності – *дослідницьку активність*. Хотілося б розкрити особливості її формування у дітей. На думку О. Кіреєвої, саме така активність сприяє становленню суб'єктної позиції дошкільника в пізнанні навколишнього світу і забезпечує готовність до школи. Дослідники відзначають, що сенситивним періодом для розвитку дослідницької активності є старший дошкільний вік. У цей період створюються важливі передумови для цілеспрямованого розвитку дослідницької активності дітей, розвиваються можливості мислення. Психолого-педагогічною наукою доведено, що дослідно-експериментальна діяльність дітей є однією з провідних видів діяльності дошкільника. Ще в 90-ті роки ХХ століття Н. Поддьяков проаналізував власний досвід роботи і визначив, що в дитячому віці *провідним видом діяльності є експериментування*. Свого часу, на користь дитячого експериментування виступали Я. Коменський, Й. Песталоцці, Ж. Руссо, К. Ушинський та інші. Фізіологічні аспекти проблеми дитячого експериментування розкриті в роботах відомого фізіолога І. Павлова. Результати його дослідів дозволили зробити висновок, що в дітей умовні рефлекси на їжу виробляються повільніше, ніж у тварин. З'ясувалося, що дитині потрібно давати будь-який предмет, який можна обстежити і тоді умовні рефлекси утворюються миттєво. Отже, у дітей реакція на новизну, на новий предмет сильніша, ніж на їжу. Таким чином, інстинкт пізнання у дитини потужний і поглинає всі інші.

З віком ця потреба в пізнанні знижується. Підтвердження цього факту знаходимо в дослідженнях психотерапевтів і психологів (П. Гальперін, О. Запорожець, Е. Кублер-Росс, О. Петровський, Н. Поддьяков, О. Поддьяков та ін.). Так, відомий лікар-психотерапевт Елізабет Кублер-Росс обґрунтувала гіпотезу про здоров'я людини. На її думку, здоров'я можна представити у вигляді структурованих квадрантів: фізичного, емоційного, інтелектуального і духовного. Вона зробила висновок, що в сучасному суспільстві дорослі (батьки, педагоги) спрямовують свої зусилля на інтелектуальний квадрант, він більше розвинений. Найбільш ослабленим виявився емоційний квадрант здоров'я. Дослідження вчених (О. Кононко, К. Кругій, І. Стеценко та ін.) довели, що організація і умови проведення педагогічного процесу в ДНЗ, в цілому, здійснюють негативний вплив на здоров'я дитини [2; 3; 7]. Одна з причин – домінування традиційних способів навчання, побудованих на репродуктивних методах і на показі помилок. Все це гальмує розвиток активності, творчого потенціалу особистості. Саме незадоволена потреба дитини в пізнанні, дослідженні навколишнього світу призводить до важких розладів нервової системи, навіть до психосоматичних захворювань (В. Ротенберг, С. Бондаренко та ін.). Тому на сьогодні актуалізується проблема організації основного виду діяльності дітей у пізнанні навколишнього середовища – дослідно-експериментальної, яка тісно пов'язана з пізнавальною активністю. Дійсно, експериментування, дослідницька діяльність – складний процес

глибоко логічний і творчий. Експериментування завжди була невід'ємною складовою людської практичного життя. Воно є ключем до пізнання навколишнього світу і важливою компонентою розвитку особистості. Саме підготовка дітей до експериментування, вміння творчо підходити до вивчення об'єктів і явищ дійсності стимулює пізнавальну активність, удосконалює орієнтацію в реальному житті, сприяє формуванню світогляду.

Потреба в цілеспрямованому формуванні вмінь та навичок організовувати, проводити дослідно-експериментальну роботу з дітьми добре усвідомлюється вченими і прогресивними педагогами-практиками. На жаль, традиційна система роботи вихователів ДНЗ в організації дитячого експериментування виявляється малоефективною. Іноді результативність і щільність заняття вихователями оцінюється різноманітним використанням на ньому методів і прийомів та обсягом навчального матеріалу. Крім того, вихователі часто не заохочують дітей до роздумів, міркувань, логічних доказів своїх суджень. Все це не спонукає дітей до роздумів, робить неможливим вираження власних думок, не активізує їхню пізнавальну діяльність. Наслідком цього є знижений рівень пізнавальної активності дитини, недостатньо розвинене вміння досліджувати, спостерігати, розмірковувати, робити висновки.

Вирішення цієї проблеми сьогодні ми пов'язуємо з перебудовою навчально-виховного процесу в ДНЗ. Сучасний вихователь – це вихователь з новою свідомістю, нетрадиційним мисленням, здатний не просто вкласти в маленьку особистість суму знань, а забезпечити розвиток пізнавальної активності дітей. З урахуванням цих особливостей одним з ефективних шляхів підвищення рівня пізнавальної активності – організація такого освітнього середовища, яке б повністю задовольняло потребу дитини в активному, дієвому, практичному обстеженні об'єктів реального світу. Основні концептуальні положення організації предметного розвивального середовища розроблені Є. Герасимовою, Л. Кларіною, К. Крутій, С. Новосоловою, В. Петровським, Л. Стрілецькою, М. Поляковою та іншими. Ми виходимо з розуміння того, що розвивальне середовище ДНЗ – це комплекс матеріальних естетичних, психолого-педагогічних умов, що забезпечують організацію життя дітей, і служить інтересам та потребам дитини, а його елементи (обладнання, ігри, дидактичне наповнення) забезпечують розвиток дитини.

У нашому дослідженні було задіяно принципи побудови розвивального середовища, розроблені В. Петровським (принципи дистанції, стабільності, гнучкості зонування, емоціогенного середовища, естетичності, відкритості-закритості, статевих і вікових відмінностей). Змодельовати предметне середовище для розвитку пізнавальної активності з елементами експериментування можна таким чином: частину групового приміщення обладнати у вигляді «наукової лабораторії професора „Пробірка“, де розмістити різні матеріали для

експериментування і дослідів: глина, вода, ваги, компас, колби, різні речовини, фарби, лупа, мікроскоп тощо. Однією з умов забезпечення розвивального впливу на розвиток дитини є участь вихователя. Він може стимулювати пізнавальну активність дітей, показуючи способи роботи з різними матеріалами, об'єктами, явищами тощо.

У такій експериментальній програмі передбачено три етапи реалізації експериментування в аспекті підвищення самостійності, активності і творчості дитини. **На першому етапі** ініціатива належить вихователю, він перший висуває проблему й визначає стратегію і тактику її вирішення, а варіанти вирішення дитина знаходить самостійно. **Другий етап** передбачає участь вихователя як генератора ідей, він висуває проблему, але метод її вирішення дитина знаходить самостійно. **На третьому етапі** відбувається зміна позицій: дитина ініціатор і виконавець, тобто постановка проблеми, пошук методів її дослідження, розробка рішення здійснюється дитиною самостійно. Таким чином, поступово дитина під керівництвом дорослого нарощує рівень власної дослідницької активності. За словами Н. Поддякова, саме така активність дошкільника в процесі діяльності, яка повністю виходить від нього, має визначальне значення для розвитку пізнавальної активності [6]. Діяльна активність дозволяє дітям самостійно вивчати властивості об'єктів, виділяти в них головні і другорядні характеристики. Разом з тим, дослідники (Л. Парамонова та ін.) відзначають, що цей вид дослідницької активності як найвищий проявляється у незначній кількості дітей. У решті дошкільнят активність знаходиться на більш примітивному, операційному рівні розвитку. Таким дітям необхідна допомога вихователя в більшій мірі, оскільки саме вихователь організовує активну пізнавальну діяльність, він виділяє суттєві елементи пізнавальної ситуації, навчає дітей певних алгоритмів дій. Діти, ведені вихователем, отримують ті результати, які їм заздалегідь визначили. Такі підходи можна використовувати в різних видах діяльності дітей і в роботі з різними матеріалами: з ознайомлення дітей з навколишнім світом, з природою, в продуктивних видах діяльності; у вирішенні проблемних завдань і тощо.

Реалізація умов пізнавальної діяльності дітей дозволяє педагогу створити атмосферу емоційного задоволення, яка породжує радість пізнання нового. Щоб підвищити інтерес, забезпечити активність дитини, вихователь ставить питання, які спонукають дітей до порівняння властивостей матеріалів або предметів (пластик, глина, пісок), встановлення причинно-наслідкових зв'язків (вода, пара, лід), до висновків, узагальнень отриманих результатів. Для розвитку пізнавальної активності підходить формат співпраці і співтворчості вихователя і дитини, „діалогу” двох інтелектів – дитячого й дорослого. За таких умов кожна дитина може знайти свою справу за здібностями і інтересами. Цінність такого розвивального предметно-просторового середовища полягає в тому, що підвищується рівень пізнавальної активності дитини,

розвивається її пізнавальна діяльність, життєва компетентність, відкриваються приховані від безпосереднього спостереження властивості об'єктів або явищ, розвиваються здібності дитини до визначення проблеми, вибору шляхів її вирішення, розвиваються розумові операції аналізу, синтезу, узагальнення, класифікації. Зворотний ефект спостерігається, коли використовується монологічна, коментувальна співпраця з дитиною. Вихователь бере ініціативу в свої руки. У цьому випадку реального розвитку пізнавальної активності та становлення вищих форм мислення не відбувається (О. Матюшкін, Н. Усова, Н. Поддьяков, Л. Парамонова, О. Князева та ін.).

Таким чином, організовуючи предметно-просторове середовище, вихователю необхідно пам'ятати, що пізнавальна діяльність дитини проходить у двох взаємозалежних формах: сприйняття і мислення. Вони являють собою різні сторони пізнання. За допомогою сприйняття дитина пізнає зовнішні ознаки предметів і явищ (форма, колір, величина), за допомогою мислення – пізнає внутрішні, приховані властивості предметів і явищ, взаємозв'язок між ними. У старших дошкільників лише починає формуватися діяльність, спрямована на вирішення завдань. У формуванні мотивів навчальної діяльності велике значення має пізнавальна активність дітей не стільки на заняттях, скільки в розвивальному середовищі. Однією з умов його формування є вміння самостійно виділяти, розуміти і вирішувати пізнавальні завдання (О. Леонт'єв, О. Запорожець та ін.). При цьому важливим для інтелекту дошкільника є оволодіння узагальненим способом дій, що дозволяє йому застосовувати цей спосіб до класу задач. Тоді будь-який новий факт дитина не просто запам'ятовує і застосовує, а й аналізує його, виділяє в ньому найбільш суттєві сторони (О. Дяченко та ін.). У процесі навчання і розвитку необхідно створювати певні умови, що сприяють формуванню у дітей узагальнених знань. Одна з умов – це створення в ДНЗ предметно-розвивального середовища.

Список використаної літератури

- 1. Базовий** компонент дошкільної освіти в Україні. – К. : Освіта, 1999. – 68 с.
- 2. Базова** програма розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”. – К. : Світоч, 2009. – С. 288 – 292.
- 3. Крутій К. Л.** Предметно-розвивальне середовище як фактор супроводження діяльності дітей / К. Л. Крутій // Дошкільна освіта. – 2008. – № 2 (20). – С. 9 – 20.
- 4. Особистість** дошкільника: надії та перспективи розвитку : в 2 ч. / за ред. Т. О. Пироженко. – К. : КС „SIGNATURE”, 2002.
- 5. Петровский А. В.** Построение развивающей среды в дошкольном учреждении / А. В., Кларин Л. М., Смыгина Л. А., Стрелкова Л. П. – М. : Новая школа, 1993. – 137 с.
- 6. Поддьяков Н. Н.** Творчество и саморазвитие детей дошкольного возраста: Концептуальный аспект / Н. Н. Поддьяков. – Волгоград, 1995.
- 7. Стеценко І. Б.** Дослідницька діяльність дітей дошкільного віку в навчальному розвивальному курсі

„Логіка світу” / І. Б. Стеценко // Дошкільна освіта. – 2006. – № 2 (12). – С. 24 – 31.

Брежнєва О. Г. Формування готовності вихователів до створення предметно-просторового середовища як засобу стимулювання пізнавальної активності дітей

У статті аналізується і описуються особливості формування готовності вихователів до створення предметно-просторового середовища як засобу стимулювання пізнавальної активності дітей. Аналізується дослідницька активність дітей, дитяче експериментування у зв'язку із пізнавальною активністю. Надається змістова характеристика умов створення предметно-розвивального середовища.

Ключові слова: предметно-просторове середовище, пізнавальна активність, дослідницька активність, дитяче експериментування, пізнавальна діяльність.

Брежнева Е. Г. Формирование готовности воспитателей к созданию предметно-пространственной среды как средства стимулирования познавательной активности детей

В статье анализируются и описываются особенности формирования готовности воспитателя к созданию предметно-пространственной среды как средства стимулирования познавательной активности детей. Анализируется исследовательская активность детей, детское экспериментирование в связи с познавательной активностью. Дается содержательная характеристика принципов и условий создания предметно-развивающей среды. Раскрывая принципы функционирования предметно-развивающей среды, автор ссылается на принципы психолога В. Петровского: принцип дистанции, принцип активности, принцип стабильности, принцип комплексности и гибкости зонирования, принцип эмоциогенности среды, принцип эстетичной организации среды, принцип открытости – закрытости, то есть готовности среды к изменениям; принцип „половых и возрастных отличий”. По мнению автора статьи эти восемь принципов обеспечивают психологическую защищенность детей, способствуют развитию личности свободной, активной, мыслящей, помогают детям овладевать разными способами деятельности. Использование этих принципов позволяет педагогу обеспечить формирование познавательной активности каждого ребенка как в процессе специально-организованного обучения, так и свободной деятельности. Среди условий создания предметно-развивающей среды, позволяющей стимулировать познавательную активность ребенка выдвигаются и обосновываются следующие: оборудование, обеспечивающее потребность ребенка в самореализации; оптимум, т.е. гармоничное соотношение качеств и свойств материалов для деятельности детей; продуманное зонирование для стимуляции

познавательных процессов и активизации мышления; развивающий характер предметно-развивающей среды.

Ключевые слова: предметно-пространственная среда, познавательная активность, детское экспериментирование, познавательная деятельность.

Brezhneva O. G. The Formation of Readiness of Teachers to Create Object-Spatial Environment as a Means of Stimulating the Cognitive Activity of Children

The article highlights specific features that provide a pre-school teacher with the possibilities to create object-oriented environment as certain means of stimulating children's cognitive activity. The author analyses children's research activity and experimental work within their cognitive activities as well as characterizes fundamental principles to create object-oriented environment based on the ones formulated by V. Petrovsky: principle of distance, principle of activity, principle of stability, principle of complexity and flexibility of zoning, principle of emotiogenous environment, aesthetic organization of the environment, principle of openness/ reticence, i.e. the ones that make the environment ready to accept all possible changes ,principles based on age and sex differences. According to the author these eight principles provide psychological protectability of children, promote the development of free, active and intelligent personality as well as help children to master various kinds of activities. The principles identified are of great benefit to pre-school teachers as they are provided with the opportunity to shape children's cognitive activity not only in the process of specially organized training but in their free activities as well. Among the conditions that create object-oriented environment aimed at stimulating children's cognitive activities the author outlines the following: the equipment to satisfy children's need for optimal self-realization, i.e. harmonic balance of qualitative characteristics of materials for children's activity, thorough thinking of zoning to stimulate cognitive processes and activation of thinking, creative character of object-oriented environment.

Key words: object-oriented environment, cognitive environment, children's experimental work, cognitive activity.

Стаття надійшла до редакції 24.12.2012 р.

Прийнято до друку 24.01.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Гавриш Н. В.